

Širina misli i djela Diane Stolac

Širinom filološke misli: Zbornik u čast Diani Stolac. Ur. Borana Morić-Mohorovičić i Anastazija Vlastelić. Hrvatska sveučilišna naklada i Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Zagreb – Rijeka. 2022.

Prošle godine hrvatska je filologija postala bogatija za još jedan prigodni svečarski zbornik. Zbornikom *Širina filološke misli*, u nakladi Hrvatske sveučilišne naklade i Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci te pod uredništvom njezinih bliskih suradnica Borane Morić-Mohorovičić i Anastazije Vlastelić, obilježena je bogata sveučilišna, profesorska i znanstvena karijera profesorice emerite Diane Stolac. Taj opsežan i sadržajno bogat zbornik, koji obaseže čak 700-tinjak stranica, donosi 49 znanstvenih radova, koji svojim temama odražavaju širinu i raznovrsnost znanstvenih i istraživačkih interesa profesorice Diane Stolac. To su ponajprije povijest hrvatskoga jezika, povijesna i suvremena sintaksa, sociolingvistika, nazivoslovlje, hrvatski jezik u dijaspori, jezični krajolik i metodologija lingvističkoga istraživanja. Međunarodnomu karakteru zbornika pridonose i radovi znanstvenika, njezinih kolega iz Bugarske, Australije, Bosne i Hercegovine, Nizozemske, Slovačke, a osim na hrvatskome radovi su pisani na engleskome, talijanskome i bugarskome jeziku.

Kao njezina bivša studentica svjedočila sam radosti poučavanja, širini znanja i erudiciji profesorice Stolac i želji da nas studente posljediplomskoga studija *Povijest i dijalektologija hrvatskoga jezika* uvede u svijet znanosti, objasni nam metodologiju znanstvenoga istraživanja i iz dugogodišnjega iskustva upozori na pogreške koje ne bismo trebali činiti. Drago mi je stoga u ruci držati zbornik u kojemu ti isti studenti, ali i brojni kolege koje je upoznala tijekom bogate karijere, uzvraćaju radovima u kojima se očituje primjena znanja koja su stekli zaslugom profesorice Stolac ili se obrađuju teme iz različitih znanstvenih suradnja koje je profesorica potaknula.

Već i u ovome kratkom uvodnom dijelu triput smo spomenuli riječ *širina*, a o tome segmentu rada profesorice Stolac te o zborniku u cijelosti razgovarali smo s urednicama zbornika.

Poštovane urednice zbornika, prije svega čestitam vam na izvrsnome zborniku posvećenu profesorici emeriti Diani Stolac!

HJ: Prvo pitanje zapravo i nije pitanje, nego bih od vas kao urednica zbornika, ali i autorica dijela zbornika u kojemu se donosi životopis i bogata profesoričina bibliografija, zamolila pojašnjenje. U *Uvodnome slovu* svojom se odom filologiji, ali i detaljnim tumačenjem značenja filologije u kontekstu modernoga doba dekan Filozofskoga fakulteta u Rijeci osvrće na uspješan i plodotvoran rad profesorice Stolac. Kako se njezin znanstveni rad nadovezuje na ta promišljanja?

BMM i AV: Profesor Aleksandar Mijatović, dekan Filozofskoga fakulteta u Rijeci, pratio je i svesrdno podupirao nastanak ovoga zbornika od same inicijative do promocije. Na tome mu i ovom prilikom iskreno zahvaljujemo. Što se uvodnoga teksta tiče, predložio je da, u skladu s onim kako i on i mi doživljavamo profesoricu Dianu Stolac, ne bude tradicionalan u smislu isključivo pobiranja pokazatelja slavljeničina znanstvenoga uspjeha i brojnih angažmana. Tako je nastao *Uvodnik*, koji u prvome dijelu daje „nacrt” profesoričina znanstvenoga i stručnoga rada te institucijskoga doprinosa, koji je profesor Mijatović kao čelnik institucije, a prije toga predstojnik našega Odsjeka, prepoznao kao hvalevrijedan doprinos. Drugi je dio *Uvodnika* slika znanosti i obrazovanja u suvremenome društvu te položaja humanističkih znanosti, posebno filologije, u njemu iz perspektive profesora Mijatovića kao znanstvenika, filologa, ali i nekoga tko

je i po službenoj dužnosti danas uključen u oblikovanje i vrednovanje (humanističkih) znanosti. Kao poveznicu rada profesorice Stolac i promišljanja profesora Mijatovića izdvojila bih dvije misli iz uvodnika. S jedne strane, „sužavanje intelektualne aktivnosti u izdvojen segment ljudskoga djelovanja danas upravljano ekonomskim načelima” nikad nije bilo u postavkama profesoričina rada. Upravo suprotno: sav je njezin dosadašnji rad prilog tvrdnji da je „filologija nositeljica intelektualne djelatnosti”, pa se u njezinu radu i ne nazire suvremena „kriza filologije”. Dapače, „mjerljivi pokazatelji” upućuju na to da je vrhunac znanstvene produkcije profesorice Stolac tek pred nama. Njezin je višedesetljetni znanstveni i stručni rad primjer nepoljuljane vjere u (humanističku) znanost i obrazovanje. Ili, kako bi Riječani rekli: *Krepat, ma ne molat*.

HJ: U zborniku ste istaknule kako je za rad profesorice Stolac svojstvena „obrazovna i intelektualna širina”, a riječ *širina* pojavljuje se i u naslovu zbornika. Možete li nam dodatno protumačiti kako se širina očituje u znanstvenim interesima koje je profesorica Stolac pokazala tijekom svoje bogate znanstvene karijere?

BMM i AV: Istina, od početaka rada na zborniku u Uredništvu, u sastavu akademkinja Silvana Vranić, profesorica Sanja Zubčić, Sanja Holjevac te nas dvije, ustvrdili smo da je *širina* okosnica profesoričina rada, ali i koncepcije zbornika. Nadamo se da smo uspjeli pridonijeti prikazu širine profesoričinih znanstvenih i stručnih interesa jer je uz primarne povijesnojezične i standardološke teme doista impresivan niz znanstvenih područja i pravaca u kojima je ostavila trag, pa i ne čudi široka lepeza tema i pristupa radova u zborniku. No, valja istaknuti da iza tih *širina* stoji niz suradnja s brojnim kolegicama i kolegama, kojima je profesorica Stolac uvijek *širom* otvarala svoja vrata. Iz popisa autora priloga u zborniku iščitava se njezina mentorska i kolegijalna *širina* u svakome smislu te riječi. Osobne zahvale brojnih kolega u prvi plan stavljaju upravo tu njezinu osobinu,

koja je, logično, dovela do *širine* znanstvenih interesa i zamjetnih rezultata. Prema tome, zbornik zorno prikazuje heterogenost interesa profesorice Stolac u znanstvenome, stručnome, društvenome i nastavnome smislu te je odraz njezine iznimne energije i svestranosti.

HJ: Širina se, naravno, odnosi i na teme zastupljene u zborniku. Možete li nam navesti koje su sve znanstvene discipline, teme i interesi obuhvaćeni člancima?

BMM i AV: Širina tema i pristupa radova u zborniku posljedica je širine znanstvenoga rada profesorice Stolac. Suradnici i kolege okupljeni u 40-ak godina svojim su priložima zahvalili slavljenici na njezinu prinosu našoj struci i suradnji. Tako se 49 radova tematski može razvrstati u nekoliko cjelina, pri čemu, očekivano, dominiraju povijesnojezične teme. Slijedom njezina znanstvenoga rada u zbornik su uključeni i radovi iz sintakse, morfologije, leksikologije, tvorbe riječi, stilistike, pragmatolingvistike, etimologije, onomastike, gramatikologije, radovi koji pripadaju području dodirnoga jezikoslovlja i prevođenja te metodike i književne teorije. Većina radova tako istražuje hrvatski jezik u njegovoj suvremenoj prisutnosti i povijesnoj protežnosti. Rezultat toga velik je broj radova i autora, koji je rastao i tijekom nastanka zbornika, što je rezultiralo izdavanjem od neočekivanih 700-tinjak stranica, pa i ovim putem zahvaljujemo izdavačima, Hrvatskoj sveučilišnoj nakladi i Filozofskom fakultetu u Rijeci, na razumijevanju i strpljenju. Naravno, moramo napomenuti da profesorica Stolac i dalje predano sudjeluje u znanstvenim i društvenim aktivnostima, pa očekujemo da će nas u narednim godinama iznenaditi ne samo produblivanjem postojećih tema nego i novim temama i novim izazovima.

HJ: Autori članaka većim su dijelom bivši studenti profesorice Stolac. Jeste li time htjeli naglasiti njezinu ulogu sveučilišne profesorice?

BMM i AV: Poziv autorima za prilog u zborniku bio je otvorenoga tipa jer smo ga, uz osobne pozive, poslale i na niz institucija. Hvala svima koji su našli vremena i volje te nam poslali svoje priloge! Uz autore koji su stasali usporedno s profesoricom Stolac, u zborniku je i velik broj mladih kolega autora priloga, što nas i nije začudilo. Naime, profesorica Stolac od početka svoje znanstvene i nastavne karijere ima otvoren, inkluzivan i poticajan odnos sa studentima svih razina studiranja, što su oni uvijek prepoznavali i cijenili. Uvijek za sebe kaže da je u prvome redu nastavnica, pa ako se iz zbornika iščitava njezina kontinuirana nepresušna predanost nastavnomu poslu, drago nam je da je to primijećeno. Svojim blagim i istančanim pristupom znala je doprijeti do svakoga studenta svih razina studiranja kako bi im što uspješnije prenijela svoje iznimno znanje. U svojoj se bogatoj karijeri pokazala kao profesor koji motivira, koji stvara ozračje za razvoj darovitosti, profesor koji prema studentima pokazuje razumijevanje i empatiju. Profesorica je Stolac iznimna profesorica koja je svoje studente vodila od trenutka kad im je počela predavati, potičući ih na izvrsnost i surađujući s njima na brojnim izbornim kolegijima, stručnim i znanstvenim skupovima te znanstvenim istraživanjima, potičući ih na upis doktorskoga studija, a poslije i prateći njihov rad u nastavi.

HJ: Zbornik ima međunarodni karakter, odnosno u njemu su zastupljeni autori iz inozemstva, a to nas upućuje i na brojne međunarodne veze i suradnje profesorice Stolac. Možete li nam povezati te činjenice i usput se osvrnuti na njezinu iznimnu međunarodnu znanstvenu karijeru te zaokupljenost temom hrvatskih iseljenika?

BMM i AV: Nakon završetka studija profesorica Stolac dvije je godine boravila na lektoratu pri Karlovu sveučilištu u Pragu, gdje je ostvarila prva međunarodna profesionalna poznanstva, ali i prijateljstva, koja traju i danas. Otada do danas neprekinuto je njezino zanimanje za slavističke teme, ali i kontinuitet na stvaranju i jačanju znanstvenih i kulturnih veza s kolegama iz slavenskih zemalja, posebno Slovačke, Češke i Poljske. Na matičnome je fakultetu rezultat toga njezin veliki angažman u pokretanju slavenskih lektorata, napose poljskoga (od 2000. god.) i makedonskoga (od 2008. god.). O njezinu ugledu među kolegama lingvistima govori i članstvo u komisijama za sociolingvistiku i stilistiku Međunarodnoga slavističkog komiteta. Znanstveno zanimanje za ulogu jezika i kulture u životu hrvatskih iseljenika počelo je prije 15-ak godina u dalekoj Australiji. Kruna intenzivnoga rada u okviru nekoliko znanstvenoistraživačkih ekskurzija na kojima je istraživala i dokumentirala idiome različitih generacija hrvatskih doseljenika monografija je *Language Contact. The Speech of Croatian Speakers Abroad* (De Gruyter Diaspora, 2021.), koju je uredila s australskim kolegom Jimom Hlavacem.

HJ: Bliskijemu i osobnijemu prikazu profesorice Stolac u zborniku pridonose fotografije na kojima se vidi presjek njezine znanstvene i sveučilišne karijere, ali i očituje, usudila bih se reći, njezina životna radost, vedrina i lakoća komuniciranja. Čime ste se vodile u izboru fotografija?

BMM i AV: Fotografije su odabrane u suradnji s profesoricom Stolac. Budući da smo znale koliko joj zbornik znači, ali i da ne voli iznenađenja, cijelo je vrijeme nastajanja zbornika bila uključena u rad Uredništva. Kako je sama rekla, fotografijama je željela još jednom istaknuti događaje, ali u prvome redu osobe koje su obilježile njezinu znanstvenu, nastavnu i stručnu karijeru. Tako su fotografije, koje govore tisuću riječi, mali mozaik širine znanstvenih i stručnih aktivnosti u njezinoj bogatoj karijeri, vremeplov u neka, možda, sretnija vremena, bez krize filologije, ali ponajprije velika hvala mentorima, kolegama, suradnicima i prijateljima koji su obilježili njezin dosadašnji znanstveni, nastavni i stručni rad. Odabrane fotografije prikazuju zanesenost, ljubav i žar kojim je profesorica Stolac prenosila svoja znanstvena otkrića, ali i utjecala na mlađe naraštaje, kojima je pružila nadu, uzor, poticaj i priliku za samostalno djelovanje u znanosti.

Uredništvo *Hrvatskoga jezika* zahvaljuje vam na razgovoru i na zborniku kojim će se znanstveno djelovanje i karijera profesorice emerite Diane Stolac približiti širemu krugu javnosti, a vama želimo mnogo uspjeha u daljnjemu radu.